

הלכות שבת פרק כו

א. כל כלי האורג, וחבליים וקנים שלו מתר לטלטלן ככלי שמלאכתו לאסור: חוץ מכבד העליון וכבד התחתון לפי שאינן נטלין, מפני שהן תקועין. וכן העמודים שלאורג אסור לטלטלן, שמא יתקן הגמות שלהן. ושאר כלי האורג, מתריין.

ב. מכבדות שלתמרה, וכיוצא בהן שמכבדין בהן הקרקע הרי הן ככלי שמלאכתו להתר, שהרי מתר לכבד בשבת. לבנים שנשארו מן הבנין הרי הן ככלי שמלאכתו להתר, מפני שראויין להסב עליהן, שהרי שפין אותן, ומתקנין אותן; ואם צבר אותן הרי הקצם, ואסור לטלטלם.

ג. חרס קטנה מתר לטלטלה אפלו ברשות הרבים, הואיל וראויה היא בחצר לכסות בה פי כלי קטן. מגופת חבית שנתפתה היא ושבריה, מתר לטלטלה; ואם זרקה לאשפה מבעוד יום, אסור לטלטלה. כלי שנתרעע לא יתלש ממנו חרס לכסות בו, או לסמך בו.

ד. מתר להכניס לבית הכסא, שלוש אבנים מקרזלות לקנח בהן; וכמה שעורן, כמלוא היד. אבל אדמה שהיא קרובה להתפרך, אסור לטלטלה לקנח בה. ומתר להעלות האבנים לגג, לקנח בהן; ירדו עליהן גשמים, ונשתקעו בטיט אם רשומן נכר, מתר לטלטלן. אבן שיש עליה טנוף, שודאי לקנוח היא מתר לטלטלה, ואפלו היא גדולה.

ה. היה לפניו צרור וחרס, מקנח בצרור; ואם היה החרס מאגני כלים, מקנח בחרס. היו לפניו צרור ועשבים אם היו עשבים רבים, מקנח בהן; ואם לאו, מקנח בצרור.

ו. שיירי מחצלאות שפלו הרי הן ככלי שמלאכתו להתר, מפני שראויין לכסות בהן הטנוף; אבל שיירי בגדים שאין בהן שלוש על שלוש אסור לטלטלן, שאינן ראויין לא לעניינים ולא לעשירים. שבירי תנור מתר לטלטלן, והרי הן ככל הכלים שמלאכתן להתר. פירה שנשמטה אחת מירכותיה אסור לטלטלה, שמא יתקע.

ז. סלם שלעליה אסור לטלטלו, שאין עליו תורת כלי. ושלשוכך, מתר להטותו; אבל לא יוליכו משוכך לשוכך שלא יעשה בדרך שהוא עושה בחל, ויבוא לצוד. קנה שמוסקין בו הזיתים אם יש עליו תורת כלי, הרי הוא ככלי שמלאכתו לאסור; קנה שהתקינו בעל הבית להיות פותח ונועל בו אם יש תורת כלי עליו, הרי הוא ככלי שמלאכתו להתר.

ח. דלת שהיה לה ציר, אף על פי שאין לה עתה ציר, שהכינה לסתם בה מקום מקצה, והיא נגררת שנוטלין אותה וסותמין בה, וכן חדקים שסותמין בהן הפרצה, וכן מחצלת הנגררת בזמן שקשורין ותלויין בפותל, סותמין בהן; ואם לאו, אין נועלין בהן. ואם היו גבוהים מעל הארץ, נועלין בהן.

ט. דלת שהיא לוח אחד, ששומטין אותה ונועלין בה אם לא היה לה למטה כן כמו אסקפה, שמוכיח עליה שהיא כלי מוכן לנעילה אין נועלין בה; וכן נגר שיש בראשו קלסטר, שמוכחת עליו שהוא כלי מוכן לנעילה, ואינו קורה כשאר הקורות נועלין בו בשבת.

י. נגד שאין בראשו קלסטרָה אם היה קשור ותלוי בדלת, נועלין בו ; וכן אם היה נטל, ואגודו עמו. אבל אם היה אגודו קבוע בדלת, והיה הנגר נשמט כמו קורה, ומניחין אותו בזוית, וחוזרין ונועלין בו בעת שרוצין הרי זה אסור לנעל בו : שאין עליו תורת כלי, ואינו אגוד, ואין בו אגד להוכיח עליו.

יא. מנורה שלחליות, בין גדולה בין קטנה אין מטלטלין אותה, שמה יחזירה בשבת. היו בה חדקים, והיא נראית כבעלת חליות אם היתה גדולה הנטלת בשתי ידיים, אסור לטלטלה ; היתה קטנה מזו, מתר לטלטלה.

יב. מנעל שעל גבי האמום, שומטין אותו בשבת. מכבש שלבעלי בתים מתירין, אבל לא כובשין ; ושלפוכסין לא יגע בו, מפני שהוא מקצה מחמת חסרון כיס. וכן גזי צמר אין מטלטלין אותן, מפני שהוא מקפיד עליהן ; לפיכך אם יחדן לתשמיש, מתירין. והשלחין מתר לטלטלן, בין היו שלבעל הבית או שלאמן : מפני שאינו מקפיד עליהם.

יג. כל דבר מטנף, כגון ראי וקיא וצואה וכיוצא בהן אם היו בחצר שיושבין בה, מתר להוציאן לאשפה או לבית הפסא ; וזה הוא הנקרא גרף שלרעי. ואם היו בחצר אחרת כופין עליהן כלי, כדי שלא יצא הקטן ויתלכלך בהן. רק שעל הקרקע דורסו לפי תמו, והולך. ומטלטלין כנונא, מפני אפרו, אף על פי שיש עליו שברי עצים, מפני שהוא כגרף שלרעי. ואין עושין גרף שלרעי לכתחלה, בשבת ; אבל אם נעשה מאליו, או שעבר ועשהו מוציאין אותו.

יד. שמן שיוצא מתחת הקורה שלבית הבד בשבת, וכן תמרים ושקדים המוכנים לסחורה מתר לאכלם בשבת ; ואפלו אוצר שלתבואה, או תבואה צבורה מתחיל להסתפק ממנה בשבת : שאין שם אכל שהוא מקצה בשבת כלל, אלא הכל מוכן הוא. חוץ מגרורות וצמוקין שבמקצה, בזמן שמיבשים אותם ; הואיל ומסריחות בנתיים, ואינם ראויין לאכילה הרי הן אסורין בשבת, משום מקצה. חבית שנתגלתה, ואבטיח שנשברה אף על פי שאינן ראויין לאכילה, נוטלין ומניחין במקום המצנע. כיוצא בו, קמיע שאינו ממחה אף על פי שאין יוצאין בו, מטלטלין אותו. מותר השמן שבנר, ושפקערה שהדליקו בהן באותה שבת אסור להסתפק ממנו באותה שבת, מפני שהוא מקצה מחמת אסור.

טו. אוצר שלתבואה או שלכדי יין אף על פי שמתר להסתפק ממנו, אסור להתחיל בו לפנותו אלא לדבר מצוה, כגון שפנהו להכנסת אורחין, או לקבע בו בית המדרש. וכיצד מפנין אותו : כל אחד ואחד ממלא ארבע או חמש קפות, עד שגומרינן ; ולא יכבדו קרקעיתו שלאוצר, כמו שבארנו, אלא נכנס ויוצא בו, ועושה שביל ברגלו בכניסתו וביציאתו.

טז. כל שהוא ראוי למאכל בהמה וחייה ועוף המצויין, מטלטלין אותו בשבת. כיצד : מטלטלין את התרמוס היבש, מפני שהוא מאכל לעזים אבל לא את הלח ; את החצב, מפני שהוא מאכל לצבאים ; את החרדל, מפני שהוא מאכל ליונים ; את העצמות, מפני שהן מאכל לכלבים. וכן כל הקלפין והגרענין הראויין למאכל בהמה, מטלטלין אותן. ושאין ראויין אוכל את האכל,

וזורקן לאחוריו ; ואסור לטלטלן. ומטלטלין בשר תפוח, מפני שהוא מאכל לחיה. ומטלטלין בשר חי, בין תפל בין מליח, מפני שראוי לאדם. וכן, דג מליח ; אבל התפל, אסור לטלטלו. יז. אין מטלטלין שברי זכוכית, אף על פי שהן מאכל לנעמיות, ולא חבלי זמורות, אף על פי שהן מאכל לפילים, ולא את הלוח, אף על פי שהוא מאכל לעורבים מפני שאין אלו וכיוצא בהן מצויין, אצל רב בני אדם.

יח. חבלי קש וחבלי עצים וחבלי זרדין אם התקינן למאכל בהמה, מטלטלין אותן ; ואם לאו, אין מטלטלין אותן. חבלי סיאה ואזוב וקרנית הכניסן לעצים, אין מסתפק מהם בשבת ; למאכל בהמה, מסתפק מהן. וכן באמיתא, וכן בפגם ; וכן בשאר מיני תבלין.

יט. אין גורפין מאכל מלפני הפטם, בין באבוס שלכלי בין באבוס שלקרקע ; ואין מסלקין לצדדין, מפני הראי : גזרה, שמא ישוה גמות. ונוטלין מלפני החמור, ומניחין לפני השור ; אבל אין נוטלין מלפני השור, ומניחין לפני החמור מפני שהמאכל שלפני השור מטנף ברירו, ואין ראוי למאכל בהמה אחרת. וכן עלים שריחם רע ומאוס, ואין הבהמה אוכלתן אסור לטלטלן. לפיכך תלי שלדגים, אסור לטלטלו ; ושלבשר, מתר. וכן כל כיוצא בזה.

כ. אף על פי שאסור לטלטל את המת בשבת, סכין אותו ומדיחין אותו ובלבד, שלא יזיזו בו אבר. ושומטין את הפר מתחתיו, כדי שיהיה מטל על החול, בשביל שימתין. ומביאין כלי מקר וכלי מתכות, ומניחין לו על פרסו, כדי שלא תפוח ; ופוקקין את נקביו, שלא יפנס בהן הרוח. וקושרין את הלחי לא שיעלה, אלא שלא יוסיף ; ואין מאמצין את עיניו בשבת.

כא. מת המטל בחמה מניח עליו כפר או תינוק, ומטלטלו. וכן אם נפלה דלקה בחצר שיש בה מת, מניח עליו כפר או תינוק ; ואם אין שם כפר ולא תינוק, מצילין אותו מן הדלקה מכל מקום שמא יבוא לכבות, מפני שהוא בהול על מתו שלא ישרף. ולא התירו לטלטל בכפר או תינוק, אלא למת בלבד, מפני שאדם בהול על מתו.

כב. היה מטל בחמה, ואין להם מקום לטלטלו, או שלא רצו להזיזו ממקומו באין שני בני אדם, ויושבים משני צדדיו ; חם להם מלמטה, זה מביא מטתו ויושב עליה, וזה מביא מטתו ויושב עליה ; חם להם מלמעלה, זה מביא מחצלת ופורס על גביו, וזה מביא מחצלת ופורס על גביו ; זה זוקף מטתו והולך לו, וזה זוקף מטתו והולך לו : ונמצאת מחצה עשויה מאליה שהרי מחצלת זה ומחצלת זה, גגיהן סמוכות זו לזו ; ושני קצותיהם על הקרקע, משני צדי המת.

כג. מת שהסריח בבית, ונמצא מתבזה בין החיים, והם מתבזים ממנו מתר להוציאו לכרמלית : גדול כבוד הבריות, שדוחה את לא תעשה שבתורה, שהוא "לא תסור, מן-הדבר אשר-יגידו לך" (דברים יז,יא). ואם היה להן מקום אחר לצאת לו, אין מוציאין אותו אלא מניחין אותו במקומו, ויוצאין הם.